

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 24 Cor.
Pe o jum. de an 12 „
Pe trei luni . . . 6 „

Pentru România şi strălăţitate:
Pe un an . . . 40 lei.
Pe o jum. de an 20 „

TELEFON Nr. 226.

GAZETA TRANSILVANIEI

ZIAR POLITIC NAŢIONAL.

REDACTIA
ŞI ADMINISTRATIA
Târgul Inului Nr. 80

INSERATELE
se primesc la adminis-
traţie. Preţul după tarif
şi învolak.

Manuscrisele nu se in-
napoiacă.

După tragedie.

Tragedia de Duminecă, petrecută în Seraievo, a sguduit în suflet nu numai popoarele monarhiei, ci şi pe domnitorii şi cercurile politice din ţările vecine, ce au conexiuni cu imperiul, asupra cărora avea să domnească cu timpul jertfa ucigaşilor criminali. Dar durerea nesfârşită a luat cercuri largi, a pus în doliu Europa întreagă şi o ură nesfârşită a cuprins inimile contra acelor, cari au pregătit şi au pus la cale infernală crimă politică, folosindu-se de doi fineri seduşi şi inconştienţi de fapta lor păcătoasă şi mărgăvă.

Atentatul din Seraievo, în împrejurările în cari se află azi monarhia şi în situaţia actuală a statelor europene poate să devină un izvor de nenorociri, neprevăzute cât timp se afla în viaţă marele repozat. Se ştia în conture generale planurile şi intenţiile acestui viitor domnitor, de-a creia din monarhie un imperiu puternic, cu forţă de viaţă, cu armată bine organizată şi cu toate exigenţele unui stat modern. Să ştia, că pentru a realiza aceste idei voia să întărească mai mult imperiul în intern, prin egalitatea de drept a tuturor popoarelor, şi prin promovarea culturii şi progresului pe toate terenele. Numai așa vedea el asigurată viitorul monarhiei, ca ea să poată rivaliza cu celelalte state europene şi să impie şi de azi înainte ţărilor din Balcani, cu cari să aibă relaţii bune şi amicale.

Şi cu cunoştinţele sale vaste, cu dorul de muncă, cu energia sa neînfrântă şi cu tactul său şi toate acele calităţi mari şi bune, cari l-au caracterizat îi succedea în mare parte să desvolte un imperiu al armoniei, al progresului, în care să se simtă bine şi fericite toate popoarele. El voia să statornicească şi în părţile aceste ale Europei pacea şi liniştea atât de dorită de toate popoarele, stăpânit fiind de dorinţa de pace, pe care a moştenit-o de la bătrânul monarh, de la M. Sa regele şi împăratul nostru.

Dar toate speranţele, ce erau legate de acest bărbat cu vederi largi, toate dorinţele şi aşteptările ce le aveau milioanele de oameni de la

acest om tipic al viitorului, s'au nimit, s'au sdrobot prin tragedia de Duminecă şi jalea şi regretele nesfârşite le-au luat locul. Doliu trist a cuprins toate inimile, lacrimi de durere s'au vărsat, nu numai la popoarele din patrie, ci şi la factorii normativi din străinătate şi memoria regretatului repozat va dura timpuri nesfârşite.

Viaţa însă e reală şi necruţătoare. Popoarele din monarhie şi persoanele înalte, cari dirijează soarta popoarelor din diferitele ţări se gândesc la viitor, la ceea ce va urma după doliul general. Şi se pune întrebarea, că oare se vor îngropa împreună cu corpul neînsuflit al defunctului şi marile lui idei şi concepţii fericite de naţiuni şi creaţi de egalitate şi pace adevărată între cetăţenii aceleiaşi patrii?

Taina viitorului!
Locul repozatului îl ocupă, ca moştenitor de tron un alt principe, Carol Francisc Iosif. Principele e un bărbat tânăr, abia de 27 ani şi se ştie, că are mari înclinaţii pentru cariera militară. E şi acum în serviciu activ şi este, cum zice proverbul, soldat din creştet până în tâlpi. Dar de altă parte are şi şcoală politică-diplomatică. În vederea, că era moştenitor presumpţiv al tronului, a fost indus încă de tânăr în secretele ştiinţelor de guvernare şi dominaţiune.

Tânărul principe însă nu a căutat atingere cu bărbăţii politici, nu şi-a manifestat ideile şi credinţele ce le are în politică. Astfel nu se ştie, ce atitudine va avea ca moştenitor, dar mai ales atunci, când după firea lucrurilor, va lua cămaşa imperiului. În aceste momente grele ale doliului nu putem şti, că oare noul moştenitor are sau îşi va forma idei şi planuri proprii pentru înălţarea împărăţiei habsburgice. Ori va fi aplicat a primi ideile şi concepţiile regretatului său unchiu Francisc Ferdinand, cari puse în practică, pot asigura pe secolii viitorul monarhiei. Noi credem, că tânărul prinţ va cumpăni cu grijă împrejurările, şi fiindu-i cunoscute planurile repozatului moştenitor până în detalii, va accepta cel puţin o parte din ele şi le va aplica. Suntem siguri, că dacă va face astfel, calea domniei lui va

fi rodnică şi binecuvântată pentru monarhie.

Timpul ne poate aduce surprinderi, dar în faţa noiei şi grelei situaţii, creiată prin tragedia dela Seraievo, noi, poporul românesc de pretutindenea, avem să fim la culmea chemării noastre. Zilele aceste trecem prin mari momente istorice şi va fi bine ori va fi rău în viitor, noi să fim pregătiţi la luptă energetică pe toate căile legale, pentru a apăra fiinţa neamului nostru, şi a-i asigura un viitor mai prielnic.

Austro-Ungaria şi Serbia.
Ziarul »Corriere d'Italia« vorbind despre raporturile dintre Austro-Ungaria şi Serbia, scrie între altele:

La Viena nu s'a văzut cu ochi buni hotărârea regelui Petru de a se retrage tocmal acum, căci urcarea pe tron a Prinţului Alexandru, care e privit ca conducătorul partidului militar, ar putea să pricinuiască noi încercături în Balcani. E în deosebire cunoscut că partidul militar sârbesc, care a văzut cum vasa lui a sporit în ultimele sale izbânzii, a salutat cu mare mulţumire izbucnirea în Albania a cunoscutelor neorânduiri, şi la Viena se crede că Serbia ar putea astăzi să fie îndemnată a adopta o politică mai agresivă, ceea ce ar face să stârnească, după toate probabilităţile, un conflict cu Monarhia austro-ungară.

Schimbări în administraţia Bosniei şi Herţegovinei.
Ministrul comun de finanţe, în a cărui sferă de activitate intră şi administraţia Bosniei şi Herţegovinei, a fost primit ieri în audienţă de către Maj. Sa Monarhul. Se afirmă că ministrul a oferit monarhului posibilitatea de a face schimbări în personalul şi în direcţiua politică a acestui guvern.

Unele ziare, comentând audienţa ministrului de finanţe Bilinsky, aduc ştirea că ministrul Bilinsky va demisiona şi va fi înlocuit sau cu contele Tliza sau cu fostul prim-ministru Khuen-Hedervary.

Programul naval al Rusiei. Amiralul rus Rusin a declarat, că Rusia îşi va ridica flota la un nivel impunător. La 1917 vor fi lansate în Marea Baltică 4 noul vase de război de câte 32 mil tone fiecare. Ceva mai

târziu, Rusia va dispune de 12 dreadnoughturi, 12 cruciătoare uşoare, 14 contratorpiloare şi submarine.

După îndeplinirea primei părţi a programului său naval, Rusia va executa la 1920 şi a doua parte a programului. Tot în semnul păcii!

200 voluntari albanezi din România în Albania. Telegrama din Bucureşti anunţă, că un grup de două sute albanezi sub conducerea a patru ofiţeri români vor părăsi deoseară capitala României plecând spre Albania. Acest grup va fi urmat în curând şi de alte cete de voluntari români.

In numele partidului naţional.

Am amintit ieri, că între oratorii şedinţei de doliu a camerei, ţinută Marţi, a fost şi deputatul Dr. Ştefan C. Pop, care a exprimat regretele partidului nostru naţional pentru cazul tragic, ce s'a petrecut în Sersjevo.

Iată vorbirea d-lui Dr. St. C. Pop în întregime:

Onor. camera! Adânc mişcat şi cuprins de o dureroasă jale aderez în numele partidului naţional român la propunerile făcute de preşedintele camerei. Glonţul care a stins viaţa moştenitorului de tron Francisc Ferdinand şi a augustei Lui soţii a pătruns şi în inimile multor milioane şi toate popoarele din această monarhie fără deosebire de naţionalitate şi religie stau în mare doliu şi nespūsă durere în jurul alor două sicriuri, care pentru todeauna vor închide atâtea speranţe şi atâtea aşteptări îndreptăţite.

Poporul român, a cărui credinţă tradiţională şi alipire către tron şi Casa domnitoare cu strălucire luminează trecutul şi prezentul, condamnă cu indignare odiosul atentat contemplat de creerii unor nemernici, lipsiţi de toate sentimentele omeneşti, deplâng pe auguştii defunţi ai omeniei şi ai monarhiei şi închinându-se înaintea voinţei nepătrunse a puterului Dumnezeu imploară mângăiere cerească pentru copiii rămaşi orfani, pentru Casa domnitoare şi pentru popoarele monarhiei.

Moştenitorul de tron, Francisc Ferdinand, a fost mare nu numai

în urma naşterii şi poziţiei sale înalte de drept public, ci în virtutea caracterului său, a cunoştinţelor vaste şi a aptitudinii sale extraordinare. Devizele vieţii sale i-au fost cele mai frumoase virtuţi ale creştinismului: credinţa, speranţa şi iubirea. Aceasta din urmă, iubirea, a fost mare în dânsul, de această dragoste a împărtaşit toate popoarele imperiului.

A fost mare pentru că caracterul său a fost curat, lipsit de toate slăbiciunile şi dânsului i se potriveşte sentinţa: Vir integer scelerisque purus!

Altefa Sa soţie a fost soaţă demnă de rolul ei pentru că a fost un model de soţie credincioasă şi inimă de mamă. Moartea de martir, pe care a îndurat-o împreună cu auguştul ei soţ, i-a consacrat pe ambii de sfinţi, le împodobeşte fruntea cu coroană de martiri şi popoarele indoliate vor păstra cu pietate scumpa lor amintire.

Crestături, pe cari le vom ţinea minte.

Încă nici nu s'a răcit bine ţărâna victimelor pricinare şi spectrul hădos al corbilor îşi face apariţia pe câmpul dezastrului. În dosul lacrimilor de crocodil debitate cu atâtea violenţe prin coloanele şi reporturile publicităţii maghiare rânjeşte o totală lipsă de bun simţ sfidându-se tot ceea ce a fost uman, loial şi cavaleresc în prinţul-victimă.

Căci oamenii aceştia fără simţ nu-şi dau de loc seamă, că înzultând idealurile măreţe ale unui om, ce şi-a pierdut viaţa lucrând pentru binele public al monarhiei — așa dar şi a Ungariei — comit nu numai un sacrilegiu politic şi o călcare în picioare a celui mai elementar sentiment de veneraţie, ci îşi riscă cu o naivitate detestabilă până şi propriile lor interese.

Tragicomedia s'a început. Calul de bătaie tot cel vechiu: Valahii iredenţişli. Intr'atăta ne-am obișnuit cu felul de-a lupta şi a calomnia al acestor oameni, încât nu mai avem nevoie de o disecare psihologică specială pentru a li putea pătrunde în suflet. Cu o sigu-

Arhiducele Franz Ferdinand.

Pro memoria.

Arhiducele Franz Ferdinand e mort. Monarhia a pierdut un om mare. Eu n'am fost confidentul arhiducei, care a murit în împrejurări atât de grozave, n'am apărut nici anturajului său, dar împrejurările vieţii m'au adus din când în când în apropierea sa şi astfel mi-am putut construi un tablou complet despre această personalitate extraordinară.

Căci el a fost de fapt o personalitate extraordinară şi pot spune cu toată sinceritatea că în viaţa-mi întregă, care m'a adus în contact cu atâţi oameni distinşi, n'a făcut nimeni asupra mea o impresie atât de puternică ca tocmal arhiducele Franz.

Ceea-ce m'a surprins la Arhiducele au fost cunoştinţele sale vaste, aproape de necrezut, cunoştinţe solide, fundamentale în domeniile cele mai eterogene. Că în afacerile militare era specialist, aceasta era în sine ceva de sine înteles. A fost doar crescut pentru cariera militară. Era din creştet până în tâlpi soldat; dar ca să fie iniţiat în

toate amănuntele în ce priveşte relaţiunile politice interne şi externe ale imperiului, în ce priveşte singuraticile persoane mai marcante, situaţia acestora şi relaţiunile lor reciproce, aceasta era mai puţin explicabil, deoarece el evita — precum se ştie — în mod aproape timid contactul cu diplomaţii şi oamenii politici. Auzindu-l în fine vorbind în cea mai perfectă cunoştinţă despre istorie, arheologie, arte, geografie, etnografie, botanică, agronomie etc. îşi venea să te întreb tot din nou, cum a putut găsi timp să se aprofundeze în aceste ştiinţe pe lângă atâtea datorinţe de reprezentare şi pe lângă plăcerile sale de vânător pasionat? Imi aduc aminte, că la unul din prânziurile date de arhiduce, a cutezat un general distins să-l pună o astfel de întrebare, la care arhiducele i-a răspuns imediat următoarele: «Iată explicaţia: În fiecare seară îmi fixeaz pentru a doua zi cu domniul din anturajul meu un program până în cele mai mici amănunte, pe care-l execut a doua zi. În modul acesta poţi duce multe lucruri la îndeplinire.»

La aceste cunoştinţe surprinzătoare se mai ardaue: dragostea pasionată de patrie pe care arhiducele o cunoştea până la ultimul cătun — iarşi nu se ştie de unde şi cum. O dragoste fanatică, hrănită prin cunoştinţele sale istorice, pătrunzătoare până în cele mai îndepărtate secole, o dragoste care-l făcea câte-odată să devină chiar nedrept, când era ameninţată demnitatea

imperiuului, care însă îl făcea iarşi să strălucească de fericire, când dorinţele sale erau încoronate de succes.

Bazat pe această dragoste nemărginită a lucrat apoi cu o seriozitate impunătoare, cu zel şi plin de speranţă, delatărând lenenia şi indiferenţa celor din jurul său răpindu-l în vârtejul activităţii sale. Eu cred, că pe nedrept s'a presupus de pre arhiducele Franz Ferdinand, că ar simpatiza sau ar duşmăni naţiuni sau partide singuratiche. Ţinta pe care o avea înaintea ochilor săi: potenţarea strălucirii, puterii şi fericirii Monarhiei, îl înălţa cu mult peste astfel de lucruri mici. El visa o puternică, bogată şi mare Austro-Ungarie. Cine-l urma în ajungerea acestui ideal, era omul său.

A fi primit în audienţă de dânsul, nu era lucru tocmal uşor. Trebuia să fi om, ca să obţii acest favor. Arhiducele era perfect iniţiat în toate şi se pregătea cu mare aparat pentru audienţă. Nu arare-ori se întâmpla, că primea pe unul sau altul, ţinând în mână o coală de hârtie cu multe întrebări grele. Iar cel-ce era primit nu putea scăpa de sub ochii şi întrebările arhiducei cu fraze malestrite, căci arhiducele era duşmanul ceremonialului convenţional fiind de o realitate inexorabilă şi rigidă faţă de sine şi de cei, cu cari venea în contact. Toate întrebările cereau un răspuns urgent şi precis. Puteai să-l contrazici şi să-l combaţi, dar nu te ierta, când de prindea că ai susţinut un neadevăr.

Ceea-ce însă era cel mai important lucru, sîmburele fiinţei sale, extraordinar în acest om — era puterea şi greutatea cugetării şi voinţei sale, care eşia la iveală şi în exteriorul său, dar care isvorea înainte de toate din focul inimii sale. Din sufletul acestui bărbat, când era agitat, se revărsa un foc, care aproape te mistuia. Această extraordinară însuşire îl făcea în ochii multora temut. Munca sa spirituală era un şir neîntrerupt de explozii spirituale. Aveam senzaţia, că lubeste contradicţiile, că tocmal prin aceste cazanul do-goritor, în care îşi făurea gândirea, primea presiunea adevărată. Aşa lucra el. El se aprofunda neîntrerupt în ideile sale, căuta adevărul desconsiderând fără milă totul, sfredelea şi săpa tot mai departe cu tot mai mare căldură, pentru a desvolte apoi subit ideile şi programe, cari îi răpeau respiraţia. A-l vedea în totul lucrului era ca aspectul unui puternic fenomen al naturii. Şi când, ajuns acasă, medita asupra evenimentului — căci ori-ce întrevedere cu el era un mare eveniment — trebuia să-ţi zici: are dreptate, a spus doar numai aceea, ce doarme în capetele şi inimile tuturor celor buni din ţară, dar ceea-ce noi nu cutezăm să spunem.

El n-a fost un om al timpului nostru. Era un bărbat în adevărată accepţie a cuvântului, plin de putere, energie şi în acelaşi timp cuminte şi prevăzător ca un italian, ţinând cu îndârjire la trecut dar căutând neîntrer-

rupt după ceva nou, un visător în planurile sale, un realist în împlinirea lor, prevenitor şi afabil faţă de oamenii în cari avea încredere, scurt şi nelundulecabil faţă de toţi, cari se opuneau intenţiunilor sale, un soldat simplu fără pretenţii dar în acelaşi timp un mare prinţ însuflit pentru tot ce e frumos. Cu drept se numea el Austria-Este.

Tabloul, pe care am încercat să-l schiţez în cele de mai sus, n-ar fi complet, dacă n-am scoate la iveală încă două trăsături ale caracterului său, cari au completat în mod armonios personalitatea acestui om puternic şi atât de pasionat: religiozitatea sa sinceră şi sentimentul său profund pentru viaţa familiară. Ambele aceste calităţi erau veritabile, lipsite de orice poză, ambele trăsături erau moştenite din casa părintească. Născut din acest pământ solid s'a desvolat din ofiţerul de cavalerie plin de viaţă, ce era în tinerete, cîronomul serios şi temut.

Odată mi-a spus: »Numai atunci poţi lucra cu succes, când te simţi bine acasă. Şi el ducea o viaţă bună în cercul familiei sale. Soţia sa, săraca ducesă de Hohenberg, despre care — în treacănt fie zis — cercurile largi şi-au format adeseori părerea cea mai contrară adevărului, trăia numai pentru el şi pentru cei trei copilaşi dragălaşi ai ei, cari astăzi au rămas deodată orfani de părinţi. Te emoţiona, când vedeai cum îngrijea această distinsă femeie de sănătatea soţului ei, atât de zdruncinată în anii trecuţi. În toate călătoriile sale

*) »Erzherzog Franz Ferdinand. Ein Gedächtnis. Von Markus Freiherr von Spiegel-feld. K. K. Sta'thalter a. D.«, folieton apărut în anul de ieri al ziarului »N. Freie Presse«.

ranță liniștită vom trece deci la constatarea faptelor.

Aproape toate organele oficiale, semioficiale și neoficiale ungurești s'au lansat la apucături de apăși neștefii înregistrând cu o bucurie demonică vohalță în făcărnicia dolului faptul, că moștenitorul de tron Franz Ferdinand a fost asasinat de un elev de liceu sârb.

De dragul comparației disgustătoare aduc apoi atentatul în legătură cu lliga sârbească. *Et nunc veniunt...*
 ...»Elevii dela școalele din Blaj au manifestat tendințe revoluționare, aceleași tendințe, pe cari le propagă liga culturală din țările valahice... Concluzia dublată a acestui silogism mărgav prea e cusută cu ață albă, decât să nu putem constata în ea stampila felului de gândire degenerat al compatrioților noștri de origine aziatică...

Ne dăm perfect seama, unde ținesc astfel de elucubrări!...

Prea au dovedit însă Românii mare dragoste și supunere față de tron, pentru ca să nu poată fi justificată ținuta de-o proinie sinceră, pe care fostul moștenitor de tron și a manifestat-o în multe rânduri față de poporul românesc din monarhie. — Greșos foarte mult naivii, cari cred, că și-au aflat teren de exploatare în aceasta direcție. »Românul ține minte și binele și răul, ce i-se face și nu e o singură filă din istorie, care să arate nerecunoștință și perfidie românească. — Pe când maghiarii din contră, dela începutul începuturilor nu s'au prea distins prin lipsa acestor însușiri atât de puțin locale.

Tendința de-a ne discredita deci în fața lumii aruncându-ni-se mănășa murdară a unor eventuale suspiciuni nemene se lovește în mod fatal de stăpâna de granit a caracterului local românesc.

Această tendință, pe care volestă să călărească ura maghiară față de moștenitorul energic, care nu se sfa să pună din când în când zăbale nebunilor ungurești, ne conduce cu o siguranță uluitoare spre adâncimile conștiinței celor cari au făcut-o.

Viziunile viitoare! — revoluții valahice, pe care o pregătesc »câpitanii din armata României« povestind snoave războinice Românilor ardeleni, (vezi numărul de ieri, 1. i. c. al ziarului „Ufşdg” inspirat de profesorul »universitar« dela Cluj, românofobul Franz Apály) pot să bage în friguri spasmodice pe patrioții împintenați; nu ne pasă ținem însă să le dăm o lecție de bunăcuvîntă atrăgându-le atenția binevoitor, că nu e cuvîntos să amestece memoria celui dispărut în însușirile lor necurate. — Ne miră apoi faptul, că și ziarul »Világ« organul, ce părea a fi pătruns de idei mai moderne, se lasă răpit de acest puholu noroios.

Organul d-lui Oscar Iádsi are tot în numărul de ieri câteva pasagi, cari jfenesc de-adreptul bunul simț debitând injurii la adresa simțului românesc de-o extremă jertfă pentru patrie. Autorul acelor greșe — nu neimportă, cine

era cu el și se cugeta numai la el, la comoditatea, la liniștea și odihna sa cum numai cea mai bună femeie poate îngriji de cel mai iubit și venerat bărbat al ei...

Acum sunt amândoi morți. El, căzut în serviciul Domnitorului său împărătesc, despre care se exprima întotdeauna cu cea mai profundă venerație, ea, soția și protectoarea sa credincioasă, alături de el în serviciul imperiului, pentru care ambii au trăit. Astăzi ei sunt scăpați de mizeriile vieții pământești, de care nu sunt cruțați nici cei mai înalți din rândurile muritorilor.

Nu mai puțin cunoșteau și arhiducele, căci el a evitat, în mod aproape timid, să se coboare în umbra tronului. Când făcea aceasta, era urmarea unui ordin prealabil. Opinia publică și-a făcut în consecință adeseori o părere greșită. Și tocmai pentru aceasta mi-a părut mie, care l-am cunoscut, că mi împlinește o datorință sfântă să spun în public, ce era el și ce însemna pentru noi toți; o datorință față de conștiința mea, dar în același timp și o datorință față de defunctul meu stăpân, pe a cărui sferă aș dori să depun aceste rânduri sărăcăcioase și scrise în toată graba ca un semn de admirație și alipire.

Imperiul a pierdut un om mare.

Trad. de v.

e, — își ține de datorință superioară să insulte pe un veteran român, cu pieptul plin de decorații, — după cum o recunoaște și scribul dela Világ — care veteran și-a pierdut piciorul apărând cu credință la 1878 granițele țării dinspre Bosnia și Herțegovina. Și fiind-că sârmanul veteran român încărunit mână pe deoparte de dorul de-a vedea pe capii oștirii împărătești, cărora le-a jertfit cândva tot ce a avut, și printre cari spera poate să-și recunoască pe comandanții lui de odinioară, iar pe de altă parte îmboldit poate și de starea mizeră materială, urmarea naturală a eroismului său a cutezat să se infățșeze generalisimului armatei, voind poate să-i înmăneze vre-o suplică îndreptățită, politicianii moderni dela »Világ« îl acuză de... șantaj.

Și chiar dacă am admite numai cazul din urmă, cred oare democrații, ultraști maghiari, că suplica acelui sârman ostaș, pe care l'a năfădit iubirea de pământul țării, e mai puțin îndreptățită, ca și însinuările atâtor trântori gratis pensionari din bugetul statului? Nu. — Atunci trebuie, ca și această observare nu tocmai cuvîntoasă la adresa vitejilor ostași români își are ea o țință, deși nu tocmai bine specificată. Paremi-se că am putea-o aduce în legătură cu o apreciere a fostului moștenitor detron, care, pe când defila pe dinaintea Lui un regiment românesc — cu ocaziunea unor manevre mari din Bănat — a exclamat plin de o vie satisfacție: »Da sind meine braven Rumänen«.

Ei bine, dacă maghiarii noștri țin cu atâta înverșunare să pângărească memoria lui Franz Ferdinand căutând pas de pas să-i desmîntească toate spusese și toate părerile, nerespctându-l nimic, de ce o fac ei aceasta numai trecând peste noi? De ce nu o spun direct, sincer și pe față: »Noi maghiarii am dispregiut și urât întotdeauna autoritatea moștenitorului Franz Ferdinand; nu l'am avut la inimă, fiind-că nu ne-a dat și nu promitea să ne dea nici odată mână liberă ca să procedăm față de celelalte naționalități după obiceiul nostru. Urmă și mai tare pe valahi, numai pentru că virtuțile acestor au fost apreciate de acel moștenitor...«

De ce nu o spun așa?
 Măcar, că ar putea să o spună... Mâna energică a lui Franz Ferdinand e amorțită pentru vecie, iar creierul care a făcut atâtea planuri mari pentru consolidarea unei monarhii poliglote ideală a căzut în completul somn al morții...

După atentatul dela Serajevo.

Doliul împăratului Wilhelm.

După știrile cele mai noi împăratul Wilhelm, voind să dea ultimul onor pământesc părechi moștenitoare defuncte, va sosi mâine la amiază în Viena, însoțit de principele Henric al Prusiei și un grup mai mare de ofițeri ai armatei germane. Împăratul va azista mâine la binecuvântarea rămășițelor pământești și seara se va reîntoarce la Berlin. La înmormântare nu va participa, lăsându-se înlocuit de principele Henric.

Împăratul și împărăteasa Germaniei au adresat alături ficei celei mai mari a arhiduceului, Sofia de Hohenberg, următoarea telegramă șduioasă:

Deaba putem găsi cuvinte, de-a vă exprima vouă copiilor cum ne sângerează inimile cugetându-ne la voi și la nenorocirea voastră fără margini. Înainte cu patrușpezece zile încă în mijlocul vostru, trăind cu părinții voștri ceasuri atât de frumoase și acum să vă știm sfâșiați de durere cumplită! Dumnezeu să vă mângâie și să vă dea putere ca să puteți suporta această lovitură a sorții. Mângâiați-vă, căci binecuvântarea părinților dănuiește și peste marginile mormântului.

Wilhelm I. R. Victoria.

Alte condolințe.

Petersburg 1. Iulie. Împăratul a telegrafiat condoleanțe împăratului Francisc Iosef. D. Sasonoff a însărcinat pe dl Giers să prezinte condoleanțe din partea guvernului rus. Toți ambasadorii și miniștrii străini, mai mulți mari duci, președintele consiliului, și mai mulți miniștri au prezentat condoleanțe ambasadei Austro-Ungariei.

Constantinopol 1 Iulie. Sultanul a adresat împăratului următoarea telegramă de condoleanțe:

»Adânc mahnit de nenorocirea care a lovit pe M. V. și pe imperiul său, o rog să primesc cu cele mai sincere ale mele condoleanțe expresiunea celei mai vii simpatii a mele și să fie sigur că iau o foarte mare parte la doliul imperiului Austro-Ungariei. Mehmed«.

Toate zările turcești vestejesc instinctele criminale ale asasinului și exprimă speranța, că Austro-Ungaria va putea suporta noualovitura, ceea ce este de trebuință pentru echilibrul european și pentru pacea universală.

Tulburările în Bosnia și Herțegovina continuă.

Serajevo 1 Iulie. La Travnik au avut loc manifestațiuni patriotice din partea catolicilor și musulmanilor, urmate de o manifestațiune antisârbă. Spărgându-se ferestrele la școala sârbească. Preotul sârb a tras focuri spre stradă, răbind o persoană Numai fiind arestat a scăpat de a fi înșat.

Roma 1 Iulie. Din Mostar, capitala Herzegovinei, sosește știrea că musulmanii și mai ales croații au provocat grave turburări, demonstrând contra elementului sârbesc. Se zice că sunt 200 morți și răniți.

Mulțimea a asaltat case private comercianți sârbi, școlile sârbești au fost distruse, chiar casa mitropolitului sârb a fost dărâmată, croații parcurg străzile orașului strigând: »Moartea Serbiei! Trupele s'au arătat neputincioase a opri furia demonstrațiilor. Sârbi se închid în case și se apără din toate puterile. Intrările străzilor sunt ocupate de jandarmerie, piața e ocupată de artilerie. multe linii de telefoane au fost întrerupte.

Arhiepiscopul Stadler

din Serajevo, care se află în anturajul defunctului arhiduce în ziua atentatului, a spus ziarștilor următoarele:

»Asasinarea chironomului este urmarea dezvoltării istorice. Mai curînd sau mai târziu, dar în orice caz, el ar fi căzut jertfă a asasinilor. Serajevo a fost întotdeauna plin de conjurații.

»Zărele au scris eronat, când au susținut că gloanțele de revolver au purces dela doi atentatori. Unul singur a puscat. Primul glonț a nimerit pe ducesa de Hohenberg și numai al doilea a nimerit pe arhiduce, care nu știa că soția sa este rănită. Simțind moștenitorul că e rănit mortal s'a plecat spre soția sa și cu ultima sforțare i-a șoptit în ureche: »Mor... iubește și în locul meu copiii noștri scumpi«.

»La autopsia cadavrului ducesei s'a constatat ruperea aortei. După rănirea ei, ducesa a mai trăit 14 minute, dar fără să-și revină în fire.

»Moștenitorul era înainte de atentate foarte dispus din cauza bunei reușite a manevrelor. După aruncarea bombei reprezentanții autorităților l'au rugat în repetite rânduri să aștepte la primărie până când miliția va curăț străzile de lume.

»Ar fi ciudat — arăspuns arhiducele — ca să mă păzească ml de oameni!«

Adunările populare din

Bihar. Sâmbătă în 28 Iunie n. s'a ținut o nouă adunare populară în comuna Rieni, la care a participat un popor numeros și însuflețit, care a făcut frunțașilor noștri o frumoasă primire. După vorbirile d-lor Nicolae Petra contabil și a d-lui adv. Dr. I. Clorșeș, cari au lămurit poporul asupra noului legi electorale și în genere asupra situației politice a poporului nostru, s'a votat următoarea rezoluțiune:

»Românii bihoreni intruniți în adunare populară la Rieni în 28 Iunie 1914 st. n. luând act despre hotărârile aduse în adunarea populară din Ileanda-mare se alătură cu însuflețire acelei hotărâri«

Consiliu ministerial. Marți după amiază s'a ținut în Viena un consiliu al miniștrilor comuni, la care au participat și primminiștrii Stürgkh și Tisza.

Miniștrii au luat măsuri pentru pregătirea la înmormântarea prințului moștenitor și au discutat și alte chestii, cari sunt în legătură cu atentatul.

Cestiunea țărănească în România.

de al. la ni.

— Urmare. —

Când s'au înființat cele două principate, dreptul românesc — vechiul obicei al pământului — a rămas neștirbit. Domnitorul însă a început să numească pe județi și să le acorde dreptul de a înființa sate noi. Din această cauză dreptul judeților de conducători ai satele, începând a fi conștient prin documente domnești, pe când dreptul de posesiune și folosință al sătenilor asupra hotărului așezării rămănea nescrisă, începu a se crede că județii ar avea un oarecare drept de proprietate asupra pământului.

Această lămurire a originii proprietății din România bazată pe documente, a răsturnat definitiv teoria unora din conservatorii intransigenți, cari voiau să convingă că ar fi existat în România o feudalitate agrară. Contra acestei păreri a vorbit d-l Iorga în ședința dela 13 Decembrie 1907 a Camerei Deputaților din București:

»E absolut fals că noi am fi avut feudalitate, și că feudalitatea ar fi venit din cucerire. Domniilor, mândria noastră e aceasta că pe pământul românesc nu s'a făcut o cucerire din care să rezulte toate lucrurile următoare. La noi împrejurările au fost, de fapt, acestea:

»Sate trăind slobode. Toți câți locuiesc într'un sat, se trag din același strămoș. Satul e judecat de un bătrân, care se cheamă jude. Și o vale întreagă se adună la rășboi sub un voevod. Viața mai frumoasă și mai bună decât această, nici nu s'ar putea închipui.

»Pe urmă s'au înființat Principatele, Domniile. Domniul noștrilor aveau unele idei de organizare luate din peninsula balcanică, sau alte idei luate din Ungaria. Ei au intervenit în viața aceasta de sate fericite dela început. Au intervenit însă în ce sens? În sensul acela că au dat unora din tovarășii lor de luptă doar dreptul pe care Domnul însuși îl avea asupra fiecărui sat. Domnul însă n'avea decât dreptul pe care-l aruse înaintea Voievodului conducător și apărător. Dreptul acesta consista în dijma, în oarecare plocoane, consista deosemena, în trimiterea unor oarecărui dregători, de ex. pentru judecări, etc. Ei bine Domniul au cedat aceste drepturi ale lor, boerilor tovarășii de luptă și oameni de Curte. Prin urmare ce au avut boerii la început?

»N'au avut, în genere, stăpânirea asupra pământului, ci numai, în cele mai multe cazuri, anume drepturi domnești trecute prin imunitate asupra lor.

»Acum, dlor, că s'a întâmpiat ea unii boeri să aibă pământ pustiu și că și-au adus coloniști, și că acești coloniști, se găseau într-o situație mai rea decât a țărănilor cu totul liberi, aceasta este altă chestie.

»Dar cea mai mare parte dintre țărăni noștri, în timp de veacuri, erau țărani liberi și umblau pe moșia boerului ca pe moșia lor, și aveau dreptul, din generație în generație, să muncească acolo și să se hrănească acolo.

Înainte de a arăta în descrierea evoluției proprietății funciare, să vedem care este deosebirea între d-l R. Rosetti și G. Panu, în ceea ce privește originea proprietății, deoarece numai asupra acestui punct există o deosebire fundamentală între acești doi cercetători ai chestiei țărănești. G. Panu în studiul său: »Cercetări asupra stărei țărănilor în veacurile trecute« neagă existența celui »drept românesc« în baza căruia țărăni aveau un drept deplin de posesiune și folosință asupra hotărului satului așezării lor, și vorește a arăta că și în țările române a existat ab originem marea proprietate. Istoria populației rurale române este considerată după G. Panu că face parte din istoria țărănilor din Europa și deoarece la epoca formării principatelor românești regimul agrar general fiind un regim feudal, Românii nu puteau să-și statornicească o viață rurală deosebită și nici instituții economico-sociale diferențiate.

Regimul de mare proprietate care caracteriza imperiul roman, n'a dispărut odată cu căderea lui, ci a devenit dominant în nolie state barbare cari s'au format în Europa, rămânând astfel veacuri întregi. Dar care erau relațiile între stăpânii întinselor domenii și locuitorii cari erau așezați în acele locuri? Țărăni lucrau bucăți de pământ cari li se conceda, dând o oarecare parte din produse stăpânului în afară că trebuiau să lucreze câte-va zile pe ogorul boeresc și să mai facă oarecari corvezi.

Astfel regimul de clacă și dijma, a cărui origine o găsim la coloniile romani, domina Europa evului mediu, ceea ce caracterizează viața țărănilor în acea vreme este că locuiesc pe moștile proprietarilor. Legile rămase din

timpul veacului VII și VIII confirmă în totul aceasta.

Bazat pe faptul că cele mai vechi documente cari arată că țărăni români făceau clacă și dădeau dijma — ceea ce caracterizează organizarea agrară din întreaga Europă — G. Panu, deși se deosebește de dl Ghilănescu care în studiul său: »Sarete și Izvoade« se încearcă a dovedi că în țările române Domnul era stăpânul întregului teritoriu, totuși arată că din primile începuturi ale alcătuirii principatelor românești a existat o mare proprietate și că domnitorul era cel mai mare proprietar, negând cu tot dreptul de posesiune pe care-l aveau țărăni asupra hotărului așezării lor.

Suntem așa dar în fața a două teorii: Deoparte cel mai ilustrul istoric român, cari arată că în țările române n'a existat la origină proprietate feudală, țărăniimea având în cel mai îndepărtat trecut un drept deplin de posesiune și folosință asupra pământului ce înconjura satele, drept care nu era grevat decât de stagiura obligație de a da conducătorilor ei a zecea parte din produsul solului și a le face clacă. Origina proprietății deci este o proprietate țărănească, care mai târziu a fost uzurpată de boeri.

Teoreticianii conservatori și în ultimul timp G. Panu, bazați pe starea de fapt și de drept care domina Europa la începutul principatelor române, susțin că și aci nu s'a putut statornici decât același regim economic-social feudalitatea, — un singur fel de proprietate existând proprietatea mare boerească, pe care țărăni locuind, li se conceda părți de pământ în schimbul clăcei și al dijmei.

Teoria aceasta a fost viu comentată de partizanii celei dintâi, iar dl R. Rosetti, răspunzând lui G. Panu, care calificase studiul său asupra »dreptului românesc« o încercare de mistificare istorică, arăta în broșura intitulată: »Răspuns la o agrosiune«, valoarea istorică a documentelor pe care se bazează cei cari cred în existența de odinioară a »dreptului românesc«.

Deși ultimul cuvânt nu este spus asupra originii proprietății funciare românești și poate cercetări viitoare vor lămurii pe deplin această chestiune, pentru a nu mai da naștere la nici o contro-versă să continuăm istoricul evoluției raporturilor dintre »pământ, săteni și stăpâni« după întemeierea principatelor românești.

Am văzut că după formarea principatului Moldovei și al Valahiei, dacă dreptul de posesiune și folosință al țărănilor asupra pământului n'a fost știrbit, s'a produs oarecare turburare între relațiile dintre țărani și stăpâni, din cauză că dreptul judeților de a conduce satele începea a fi confirmat prin acte scrise, iar dreptul țărănilor rămănea numai ca un obicei al pământului. Cu toate acestea »dreptul românesc« până în secolul XVII n'a suferit nici o modificare.

Dovezile sunt numeroase. Însăși documentele domnești arată că dacă vre-un proprietar uzurpa ceva din proprietatea colectivă a satului, din hotărul unei anumite așezări, obștea locuitorilor se judeca cu acela care încălecase pământul. Ceva mai mult cele mai vechi legiului scrise românești, pravila lui Vasile Lupu și Matei Basarab confirmă în mod indirect dreptul țărănilor.

Dreptul țărănilor s'a menținut de fapt și de drept până la 1832, însă întreaga populație rurală a început să sufere amar de pe la începutul secolului al XVIII din cauza birurilor îngreuitoare, a sporierei zilelor de lucru, a asuprirei boerilor și mai ales din cauza încercărilor de robire, care se va termina prin statornicirea stărei legale de vecinătate: legarea de pământ.

Încercările de robire ce însemnează cuvântul vecin, ce a fost regimul vecinătății sau al rumâniei și când apare?

Vecin sau rumân, era țărânul care deși avea pământ, era obligat să muncească oricând pe pământul boeresc, neputându-se muta de bunăvoie alurea, boerul putându-l vinde ori când.

După documente vecinătatea ar fi fost statornicită atât în Moldova cât și în țara românească de Mihail-Viteazul la 1597.

Regimul acesta exista de fapt mai delnainte, iar Mihail-Viteazul n'a făcut altceva decât să-l dea o consacrare de drept.

G. Panu spune în studiul său: »că vecinătatea s'a întemeiat, întâi sporadic asupra oamenilor noi veniți în sate, și pe care proprietarul așezându-i cu casele în jurul curții, le-a pus condițiuni mult mai grele de lucru decât sătenilor de baștină deja dijmați și clăcași. Proprietarul avea nevoie pentru gozpodăria și pentru cultura pământu-

lui său de brațe vecinic la dispoziția lui.

Vecinătatea a luat o dezvoltare foarte mare după ce a fost legiferată prin hrisovul lui Mihai-Viteazul; sate și populații întregi de țărani fiind transformate prin abuz și înșelăciune în starea de românie.

Vecinul nu mai era om liber, era la discreția absolută a stăpânului său, putând fi vândut odată cu moșia sau chiar fără moșie.

Cauza primordială a regimului vecinătății este avântul economic al țării române în secolul XVII prin înmulțirea produsului solului. În acest timp marea proprietate care s'a mărit are nevoie de brațe numeroase pentru lucrarea pământului. Clasa făcută de oamenii liberi de prin satele proprietății nu ajungea pentru exploatarea productivă a noilor pământuri ce boierii achiziționase, și deaceia a robit populații întregi pentru a le avea la dispoziție. Comerțul în a doua jumătate a veacului XVII, deși era exclusiv în mâna Turcilor, luase o mare dezvoltare.

O cauză nu mai puțin importantă a stabilirii regimului de vecinătate a fost mizeria în care se afla o parte din țărănime. G. Panu citează că un om liber se vinde ca vecin pentru motivul de a scăpa de mor de foame fiind slobod, mai bine să am ce mânca fiind vecin, iar altul se vinde vecin pentru că fiind măcar la un boier, la socoteală i-a lipsit mai multe vaci.

Vecinătatea este o robie tot atât de grea ca robia din antichitate, dacă nu chiar mai îngreuitoare. Sclavul antic era în adevăr la dispoziția patronului, care putea dispune ori-cum de el însă vecinul ceva mai mult trebuia să plătească bir și să îndeplinească anumite corvezi pentru Domnitor ca și țărani liberi.

Birurile.

Am spus mai sus că cecece a contribuit la suferința populației rurale din țările române de prin secolul al XVII a fost și birurile foarte apăsătoare.

După alcătuirea celor două principate țărani plăteau stăpânirii numai o singură dare numită cista, care nu era o contribuție individuală ci globală, asupra satului. Acest bir era suportat cu ușurință de populația rurală, însă spre sfârșitul secolului XVII birurile devin foarte grele, cecece va aduce îngenunchierea completă a țărânilor.

La 1693 în Moldova, în timpul domniei lui Constantin Duca-Vodă, pe lângă cista apare un nou impozit văcărul. Fiecare sătean trebuia să plătească un zlot de fiecare vită. Antioh Cantemir ce urmează lui Duca-Voda, ridică văcărul de la un zlot la un ug de vită pe an, adică un galben. Galbenul putea să aibă după moneda noastră de azi o valoare de 2 lei. Trebuie să se știe că văcărul se aplica numai țărânilor, cari aveau două, trei vite, pe când turmele Curței, ale boierilor și ale mănăstirilor erau scutite. Antioh-Voda desființând văcărul din cauză că țărani își vindeau vitele pentru a nu mai plăti impozitul, astfel că fiscalul nu mai realiza nimic; a înființat însă un impozit nou fumăritul. Acesta era un impozit asupra caselor; se ridică și de la țară și de la oraș, dar pe când țărani plăteau 1 leu de casă, la oraș se plătea numai doi orți.

(Va urma).

Unirea Serbiei cu Muntenegru.

—Proclamarea s'a amânat.—

Am amintit, la timp, despre planul ce afirmative s'ar discuta între cele două guverne din Belgrad și Cetinje de a uni într'un singur regat Serbia și Muntenegru. Numărul de eri al ziarului »Figaro« caută să împrăștie neîncrederea cu care a fost primită această știre. Într'un articol, în care se ocupă cu această chestie, conducătorul rubricii politice a amintitului ziar, susține că, față de toate desmințirile ce s'ar aduce — știrea despre unirea Serbiei cu Muntenegru e bazată pe realitate și că proclamarea unirei celor două regate era fixată pe ziua de 28 Iunie, când avea să se publice oficios atât la Belgrad cât și la Cetinje. Dumineca de 28 Iunie fusese aleasă pentru acest eveniment, pentru că în acea zi, cea mai mare sărbătoare națională a Sârbilor, se împlinea anul de la învingerea repurtată de Sârbi la Cosovo.

În urma atentatului din Serejevo însă proclamarea a fost deocamdată amânată, așa că numai asasinarea arhiducelui Francisc Ferdinand și a soției sale a făcut ca în ziua amintită să nu se facă proclamarea uniunii sârbo-muntenegrene.

Știu din izvor absolut demn de crezământ — scrie redactorul amintitului ziar — că tratatul acestei Uniuni se bazează pe unitatea de rasă a celor două popoare, pe identitatea limbilor și pe religia lor comună, iar pasagiul introductiv al tratatului se referă la legăturile strânse de rudenie cari unesc cele două familii domnitoare — fosta soție a regelui sârb Petru era fata regelui Nichita al Muntenegrului. Partea următoare a tratatului preamărește în termeni elogioși frăția de arme care a unit poporul sârb și muntenegrean în timpul ultimului război balcanic și care mai ales în fața Scutarilor, a legat pe vecie pe cele două popoare.

În ceea ce privește dinastia, ambii suverani atât Petru cât și Nichita vor rămânea și pe mai departe pe tron, dar după moartea lor conducerea ambelor state unite o va lua Alexandru, actualul moștenitor al tronului sârbesc.

Se începe consemnarea alegătorilor. Eri a sosit la magistratul orașului ordinul ministrului de interne privitor la consemnarea alegătorilor dietali pe baza legii celei noi electorale.

Conform acestui ordin comisiunile de consemnare pentru cele două cercuri electorale ale orașului Brașov își vor începe lucrările în 10 l. c. n. la orele 3. p. m. și vor continua zilnic dela orele 3—6 p. m. până în 10 August st. n.

Avis alegătorilor români și clubului comitatens roman, dela care așteptăm să desfășure cea mai estinsă activitate pentru ca toți Români cu drept de vot din cele două cercuri electorale ale Brașovului să fie trecuți în noile liste electorale.

Reforma administrativă.

Ziarul »Berliner Börsen-Courier« se ocupă cu proiectele reformei administrative și constată, că ele nu au de scop îmbunătățirea stărilor administrative, ci scopul lor este a asigura puterea guvernului. Administrația rămâne aceeași, ca în trecut, proiectele nu schimbă de loc caracterul feudal al comitatelor. Contele Tisza eliberează de sub influența unor clipe pe funcționari, dar cu atât mai mult vor fi influențați aceștia de guvern.

Ziarul din Berlin nimereste cutul în cap.

ȘTIRI.

— 19 Iunie 1914.

Dolu la Curtea regală română. În cauza morții A. S. Imperiale și Regale principelui Francisc Ferdinand și a soției sale, Curtea regală română a luat dolu timp de patru săptămâni.

Preparandia gr. cat. de fete din Lugoj. Am anunțat la timpul său, că începând cu 1 Septembrie n. a. c. se va deschide noua preparandă de fete, împreună cu internat, din Lugoj. La data amintită va începe să funcționeze numai primul curs, rămânând ca celelalte cursuri să se deschidă în anii următori.

Condițiile de primire sunt publicate în n-rul 13 al »Foaiet Oficioase« a diecezei Lugojului.

Adunarea generală a »Solidarității« s-a ținut — după cum am anunțat — Duminecă, la Sibiu. În ziua premergătoare, Sâmbătă la 10 ore a. m. a avut loc ședința plenară a direcțiunii, prezidată de d-l Parteniu Cosma și având ca referent pe d-nul Ion Lapedatu. S-a decis între altele reorganizarea biroului »Solidarității«, în cadrele cărui se va realiza și o parte din programul Biroului de informațiuni, chestie discutată mai pe larg în această ședință. O altă chestiune de mare însemnătate, care a format obiect de discuție în ședința direcțiunii a fost serviciul special pe se va întocmi pentru însoțirile de credit sătești, a cărui problemă va fi controlarea, ajutorarea și îndrumarea acelor însoțiri — apoi chestiunea concordatului financiar dintre băncile noastre.

În aceeași zi, după amiază, s-au ținut conferințele revizorilor experți al »Solidarității«. Raportorul d-l I. Lapedatu a făcut o dare de seamă asupra activității revizorilor experți și mai multe propuneri referitoare la activitatea în viitor a acestora.

A doua zi, Duminecă, la adunarea generală, ținută în sala Muzeului »Asociațiunii« — sub prezidiul d-nului P. Cosma, iar notar d-l I. Lapedatu — au fost reprezentate vre-o 80 de bănci. Adunarea a primit toate propunerile prezentate și a reales în direcțiune pe

d-nii Andrei Cosma și Dominic Rațiu, iar reprezentantul băncii »Patria« din Blaj, d-l I. F. Negruțiu sen. a fost ales membru nou.

La 1 oară d. p. membrii »Solidarității« împreună cu mai mulți intelectuali s-au întrunit, la o masă comună în restaurantul noului otel »Boulevard«.

Misiunea militară română la Roma. Se anunță din capitala Italiei că comisia de ofițeri din artileria română, care se afla de trei zile în Roma, a fost primită alaltaeri de ministrul de război și de toate autoritățile militare. Membrii misiunii militare au vizitat apoi fabrica de oțel și fabrica de arme din Terni, iar seara au plecat la Spezia spre a asista la tirul de manevre al noului material de artilerie.

Reuniunea femeilor gr. cat. și gr. or. din comit. Tarnavei mici invită la concertul și teatrul ce-l aranjează Duminecă în 12 Iulie 1914, în Diciosănmărtin, în sala cea mare a hotelului »Național«, cu concursul teozogilor din Blaj și al tinerimii române din Diciosănmărtin și jur.

Sborul peste Atlantic. Dacă sunt adevărate știrile ce vin din New-York, atunci nu peste mult, peste vre-o câteva săptămâni, vom admira un nou succes al aviației. E vorba de locotenentul Porte, care după cum am amintit într'un număr trecut, se pregătește să treacă oceanul Atlantic în sbor, plecând din America în Europa. În vederea acestui îndrăzneț sbor, Porte a început deja să facă diferite probe și încercări, așa că după cât se pare, e firm decis să treacă, cel dintâi, oceanul în aeroplan. Pe la mijlocul lunii Iulie va pleca cu uriașul aparat »America« și, dacă nu-i va sta nici o piedică în cale, va ateriza pe țărmurile Britaniei. Va pleca din St. John (New-Foundland) și peste insulele Azore își va continua sborul spre Anglia. Dela St. John până la insula Fayal din Azore, unde va face o etapă în cursul acestei călătorii aeriene, sunt 1138 mile geografice, o distanță pentru percurgerea căreia Porte speră că-și va putea lua cu sine benzina și uleiul necesar. Ca să preîntâmpine orice eventualitate, au fost luate de pe acum măsurile ca în insula Fayal, locotenentul Porte, în caz de lipsă să se poată aproviziona cu benzină. Dela Fayal apoi până la locul ales pentru aterizare ar mai avea de parcurs o distanță de vre-o 180 mile.

Finanțiarul acestei întreprinderi, americanul Wannemaker s'a gândit însă și la eventualitatea că Porte ar fi nevoit să aterizeze pe o altă insulă mai puțin civilizată a grupului Azore, unde sălbăticiii indigeni s'ar repezi asupra minunii căzute din văzduh și soartea locotenentului Porte ar ajunge jucărie în mâinile lor. Pentru aceea și-a trimis un încredințat la Lissabona, care să roage guvernul portugez să ia măsurile necesare pentru aterizarea lui Porte și să încunoștințeze de mai înainte pe indigeni despre acest sbor. Faptul că aparatul »America« dispune de o stabilitate și înălțime cari sunt adevărate minuni ale tehnicii moderne, ne face să năvăjim împreună cu locotenentul Porte, că în timp de douăzeci — douăzeci și două de ore acesta va face primul sbor peste Ocean și va ateriza sănătos pe țărmul irlandez.

Vărsări de sânge în Ulster. Din Londra se anunță, că alaltaeri a avut loc prima ciocnire între naționaliștii irlandezi și între un grup de ulsterieni înarmați. Încălcarea s'a petrecut în localitatea Omgh din than-atul Tyrone. Câteva sute de voluntari naționaliști, auzind că se află în localitate un grup de ulsterieni cari aparțin regimentului din Bedfordshire, au dat năvală asupra acestora, încingându-se astfel o încăierare atât de înverșunată încât chiar și dintre poliștii și jandarmii orașului, cari au intervenit pentru stabilirea ordinii, au fost răniți foarte mulți.

Intunecime de seară — fotografiată din aeroplan. Din New-York se anunță: Știința va trage de astădată un nou folos al celei mai însemnate invenții din ultimul timp, al aeroplanelor. Vestitul astronom Todd, profesor al renumitului College Amherst, va pleca cu aeroplanul din New-York la Riga, pentru a, de sus din aparatul sburător să poată observa mai bine intunecimea solară, care va avea loc în ziua de 21 August. Își va lua în aeroplan un puternic aparat de fotografiat combinat cu un telescop și diferite meteoscoape. Și pentru că intunecimea solară va fi de durată foarte scurtă — în Riga va ține 2 minute și 22 secunde — aeroplanul profesorului Todd va fi provăzuit cu niște motoare atât de puternice, încât aparatul să poată percurge o distanță de 190 kilometri pe oră. În februarul acesta Todd sperază, că putând să zboare atât de repede, îi va succeda să urmărească și să fotografieze timp mai îndelungat intunecimea de seară. Când apăruse cometa Halley, profesorul Todd îl fotografiază mișcarea de pe un vapor. De data aceasta ar putea ca observările lui să fie conturbate sau chiar împiedecate de un singur inconvenient: ca bolta cerească să fie

acoperită de nouri tocmai în timpul intunecimei solare. Todd însă speră că va înălțura și această eventuală piedică, căci se va ridica cu aeroplanul peste nouri și va fotografia astfel evenimentul ceresc dela o înălțime de 4000 metri.

Invitare la abonament.

Cu 1-a Iulie 1914 se deschide un nou abonament la

»Gazeta Transilvaniei«

pe cvartalul al treilea, la care invităm pe toți amicii și sprijinitorii ziarului nostru. Îi rugăm pe toți a se îngriji de trimiterea la timp a prețului de abonament, ca să nu fim siliți a sista trimiterea ziarului.

Pe credit »Gazeta Transilvaniei« nu se dă la nime.

Deși »Gazeta« și-a mărit formatul și a introdus îmbunătățiri, împreună cu mari cheltuieli.

Prețul abonamentului

a rămas același, ca până acum, anume:

Pentru Austro-Ungaria: Pe un an 24 coroane, pe șase luni 12 coroane, pe trei luni 6 coroane, pe o lună 2 coroane.

Pentru România și străinătate: Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 franci, pe trei luni 10 franci, pe o lună fr. 3.50.

ADMINISTRAȚIA.

Din Brașov și Țara-Bârsei.

Măne, Vineri, la orele 4 având loc în Viena funeraliile arhiducelui Francisc Ferdinand și a soției sale ducesa de Hohenberg, Magistratul orașului Brașov adresează un apel către toți comercianții orașului, ca în semn de doliu să închidă măne prăvăliile lor dela orele 3½—4½, după amiază.

Principele Ferdinand și principesa Maria a României au trecut azi după amiază cu un tren special prin gara Brașovului fiind în drum spre Viena ca să participe la funeraliile arhiducelui Franz Ferdinand și a soției sale.

Introducerea electricității în Brașov. În ședința de Marți seara a reprezentanței comunale s'a adus în fine în chestia introducerii electricității în Brașov o hotărâre, care ne-a apropiat cu un pas însemnat de realizarea acestei mult discutate chestiuni. După cetirea diferitelor rapoarte s'a primit cu mare majoritate de voturi raportul referenților care a culminat în propunerea ca reprezentanța comunală să acorde concesiunea pe timp de 30 ani pentru înființarea unei uzine electrice pe teritoriul orașului, unei societăți pe acți, care se va înființa în Brașov sub numele de »Brassöl villamosművi részvénytársaság«.

Comuna Brașov, aprobând statutele societății acestela, să alături ca acționară și imputernicește magistratul să semneze din cele 7500 acții a 200 cor. ale societății 3750 bucăți în sumă totală de 750,000 cor.

Acești bani vor fi procurați pe calea unui împrumut, pe care îl va contracta comuna.

Aviz. Pentru construirea edificului poștal din Bran s-a publicat concurs. Coli cu prelininarul de spese pentru zidirea acestui edificiu se pot primi — cu prețul de 30 fi coala — dela șeful biroului telegrafic-poștal din Brașov.

Pentru masa studenților români din Brașov au intrat dela »Doina« Institut. de credit (Câmpeni) K 100. dna Alma văd. Dr Isidor Pop (Lugoj) K. 50. dl Ioan Balca, paroh (Bran-Peștera) K 20.

Primească marinimoștii donatori sincerile noastre mulțămite. — Direcțiunea școalelor medii gr. or. române din Brașov.

Publicațiune! Deoarece adunarea generală a corporațiunii de meserii din Brassöl, fixată pe ziua de 28 Iunie a. c. a fost inespabilă de votare, se va ține în 5 Iulie a. c. după amiază la 2 ore în sala statului orașenesc o a doua adunare generală cu aceeași ordine de zi.

Aceasta adunare generală va fi capabilă de votare fără a se lua seamă de numărul membrilor prezenți. Bolesch. Comisarul autorității de meserii. 2—2

Poșta Administrațiunii.

Dnei Valeria Lange, Sîncea-nouă. Abonamentul dvoastră este achitat până la 31 August a. c.

Onor. Reuniunea de lectură rom. Roșia. Abonamentul dvoastră este restant dela 1 Aprilie a. c. Cu cele 6 cor. trimise acum v'am achitat numai până la 1 Iulie a. c.

ULTIME ȘTIRI.

Serajevo, 2 Iulie. Cu prilejul demonstrațiilor de Luni și Marți contra Sârbilor, aceștia au suferit pagube de peste 6 milioane coroane. Deși în Serajevo sunt peste 30 de mii de Sârbi, nici unul nu se vede pe străzi. Până eri dimineață poliția a arestat 300 de persoane, bănuite a fi complici la asasinat. Intre cei arestați se află și 4 preoți sârbi, cari au tras focuri de armă asupra demonstrațiilor.

Serajevo, 2 Iulie. A mai fost arestat elevul de liceu Uroș Spirici, în vârstă de 18 ani, fiind dovedit că e complicele asasinului Princip. Spirici a declarat că și el a lucrat la organizarea complotului și este părtaș la asasinat. El este membru al societății de gimnastică »Zvora« din Serajevo și este fiul procurorului tribunalului din Serajevo.

Budapesta, 2 Iulie. Poliția din Seghedin și Timișoara fac într'una cercetări, în cel mai mare secret, deoarece s'a dovedit că firele complotului dela Serajevo se întind și în sudul Ungariei.

Viena 2 Iulie. Personaje înalte reîntoarse din Bosnia spun, că întreaga Bosnia putea fi considerată ca adevărată cursă pentru principele moștenitor, care nu ar fi putut scăpa cu nici un chip. El trebuia să fie asasinat cu orice preț, căci erau proecate o mulțime de alte atentate. Așa la conac, sub masa la care era plănuit să ia dejunul, s'au găsit două bombe cu mecanism de ceasornic. În aceeași cameră o a treia bombă a fost găsită la burlanul sobei. La o femeie din Hidje s'au găsit alte două bombe.

Viena 2 Iulie. Legațiunea sârbă de aci este sever păzită de poliție. Pentru ziua înmormântării s'au luat cele mai extreme măsuri de prevedere. Atât castelul din Schönbrunn cât și palatul principelui sunt păzite de detectivi.

Serajevo, 2 Iulie. S'a stabilit, că asasinul Princip împlinise etatea de 20 de ani înainte de săvârșirea atentatului, așa că poate fi condamnat la moarte. Poliția a stabilit, că e și un al treilea atentator. El se numește Trifco Grabes, student, fiul unui preot. Acesta a reușit să dispară. Se crede, că s'a refugiat în Ungaria.

Sibiu, 2 Iulie. Escelența sa Mitropolitul I. Mețianu a dispus prin ordina circulară ca în ziua înmormântării Arhiducelui Franz Ferdinand să se tragă clopotele în toate bisericile din arhidieceză iar în Dumineca, care va urma după înmormântare să se facă parastas și să se țină o predică ocazională.

La telegrama de condolență expediată de Metropolitul Maj. Sale Monarhului a sosit următorul răspuns telegrafic:

Maiestatea Sa Imperială și apostolică Regală, a binevoit a primi preagrații și cu mulțămite exprimarea condolenței din partea Excelenței Voastre, în numele eiscopatului și în al credincioșilor mitropoliei gr.-ort. române din Ungaria și Transilvania.

Din ordin preatnalt: Daruváry.

Serajevo, 2 Iulie. În urma declarării stării de asediu aspectul orașului e aproape normal. Cea mai mare parte dintre prăvălii au fost redeschise. Ziarele de opoziție »Srbskarije« și »Narod« și »Otazbina«, nu apar de oare ce tipografiile lor au fost devastate.

Agram 2 Iulie. În urma demonstrației violente de aseară și în urma devastării cafenelei din piața Jellašici, în oraș a izbucnit o adevărată panică. Se afirmă că se va declara starea de asediu.

București, 2 Iulie. Aici a sosit din Siliștra știrea că doi soldați români ocupați la delimitarea noii granițe au fost atacați în mod mișellesc de niște granițeri bulgari și împușcați. Cazul, care produce mare agitație, se anchetează.

Proprietar:

Tip. A. Mureșianu: Brar'sco & Comp

Redactor responsabil:

Ioan Brotea.

Singurele băi (scalde) și ape minerale românești în Ungaria.

Băile dela Sângeorgin-român (Oláhszentgyörgy, Beszteroz-Naszód megye) cu apele minerale „HEBE“.

La poalele munților nordici ai Transilvaniei, în o vale romantică cu climă subalpină, se află comuna curat românească Sângeorgiu român, în a cărei proprietate sunt izvoarele de apă minerală, care în comerț poartă numele de „HEBE“.

Apa „HEBE“, pentru cantitatea mare de carbonat de sodiu, clorure metalice și acid carbonic ce conține, ocupă loc de frunte între cele mai renumite ape minerale din Europa. Se întrebunțează ca cură de băut cu cel mai mare succes la toate boalele acute și cronice de stomac și intestine, la constipație cronică, la iperemie de ficat, la disolvarea pietrelor de beșică, bilare și de rinichi, emoroidale, la hemoragie și catare de mîrșă.

Ca băi (scaldă) influențează minunat resorbirea exudatelor pleuritice, peritonice, parametritice etc. precum și deosebitele boale de piele

Băile se deschid la 15 Mai st n.

O mulțime de odăi corăspunzător mobilate stau la dispoziția publicului cu prețul de 2-5 cor. la zi, în hotelurile și vile.

Înainte de sezonul mare, dela deschidere până la 15 Iunie și după sezonul mare dela 25 August până la 30 Sept. atât la băi cât și la odăi se dă o reducere de 30%

Bucătărie foarte bună și ieftină.

Onoratrului public îi stau la dispoziție: jurnale, bibliotecă, piano și tenis. Parc și alee (promenadă) pe terenul băilor. Locuri de excursiune în înalții munți din veci, năitate. Muzică permanentă.

Prețul unei băi caide de clasa I. K 1-20, de clasa II. 1 cor.

Calea ferată are stațiune în loc, unde în orice timp stau trăsuri comode la dispoziția onor. public.

Prospecte trimite franco.

18-25

Direcțiunea băilor.

Băile și apele minerale sunt în întregime de soc. pe acțiunile societății românești „HEBE“.
Prezidentul direcțiunii: Dr. TEODOR MIHAILI.

Băile și apele minerale sunt în întregime de soc. pe acțiunile societății românești „HEBE“.
Prezidentul direcțiunii: Dr. TEODOR MIHAILI.

HILX!

Mijlocul cel mai modern pentru spălat,

cu care se pot spăla rufe ca zăpada.

Pe lângă aceasta perfect de bun care nu aduce nici o stricăciune la rufărie.

Reprezentant pentru BRAȘOV:

Andreas Brener,

1-24 Telofou 113.

Strada Orfanilor Nr. 31.

RECLAME!!

Pentru introducerea

Fotografiilor noastre de prima clasă liferăm:

6 fotografii fine pe cărți de vizită cu K 5
3 Cabinetfotografii „ „ 6

Atelier Greiner

Telefon 322. - BRAȘOV, Str. Prundului 45.

Prețurile de sus sunt valabile numai până în 15 Iulie a. c.

Fotografia modernă.

Am onoarea a aduce la cunoștința Onor. public, că am deschis un nou

Atelier de fotografie modernă

Strada Vămel nr. 34.

În urma aranjamentului meu special pot în fiecare oada face fotografii artistice.

La dorință și în locuințe, fără urcarea prețului. Garantăm executare exactă.

Cu toată stima

Wilhelm Herter,

6-50 fotograf, Str. Vămei (colțul str. sf. Ioan).

„Albina“ institut de credit și de economii în Sibiu.

Adouăzeci și șaptea tragere la sorți publică

A scrisurilor fonciare de 5% în florini ale institutului de credit și de economii „Albina“ a urmat în 26 Iunie 1914 în prezența Domnului notar public reșesc Gavril Zăgoni, a doi membri din consiliul de administrațiune și a comitetului de supraveghiere al institutului. S'au tras în valoare totală de florini 15.000 următorii numeri:

à fl. 500 Nr.: 92, 118, 347, 348, 376, 421, 627, 726, 753, 955.
à fl. 1000 Nr.: 100, 145, 267, 270, 292, 327, 476, 547, 695, 781.

A șasea tragere la sorți publică

a scrisurilor fonciare de 4 1/2%. S'au tras în valoare totală de Coroane 20.000 următorii numeri

à K 500 Nr.: 76, 119, 120, 122.
à K 1000 Nr.: 30, 112.
à K 2000 Nr.: 116, 194, 273, 531, 611, 618, 945, 1016.

Cu începere dela 1 Ianuarie 1915 aceste scrisuri fonciare se răscumpără la Casa institutului în Sibiu, la Filialele sale în Brașov, Elisabetopol, Lugos, Mediaș și Mureș-Oșorhei, la K. k. priv. Bank & Wechselstuben-Actien-Gesellschaft „Mercur“ și la Wiener Filiale der Zivnostenská banka pro Cechy a Moravu în Viena: la Ungarische Escompte-und Wechsel-Bank și la Pester ungarische Commercial-Bank în Budapesta, precum și la Filiale der k. k. priv. oesterr. Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe în Triest, în întreaga valoare nominală împreună cu interesele curente: însă se pot răscumpără și mai înainte ori-când prin escomptare, sau se pot schimba cu alte scrisuri fonciare după cursul zilei.

Cu 1 Ianuarie 1915 înceată interesele lor mai departe, și cupoanele de interese scadente mai târziu, dacă la prezentarea scrisurilor fonciare lipsesc, se subtrag din suma acestora.

Din scrisurile fonciare eșife la sorți la tragerile de mai înainte nu s'au prezentat încă pentru răscumpărare următoarele:

de 5%: à fl. 500 Nr.: 126, 131, 136, 159, 218, 478, 490, 492, 673, 675, 679, 778, 1115.

à fl. 1000 Nr. 19, 38, 79, 175, 324, 349, 711, 734, 809.

de 4 1/2% à K 500 Nr.: 21, 28, 115, 133, 137.

à K 1000 Nr.: 3, 6, 26, 29, 191, 297, 310, 322.

à K 2000 Nr.: 92, 268, 292, 298, 362, 371, 577, 605, 612,

680, 692, 693, 716, 865, 878, 885, 950, 940, 1098.

Sibiu, în 26 Iunie 1914.

Direcțiunea.

Abonamente la „Gazeta Transilvaniei”,

se pot face ori și când pe timp mai îndelungat sau lunar.

Administr. „Gazetei Transilvaniei”.

...? DE UNDE?...

SĂ NE PROCURĂM HAINELE PENTRU PRIMĂVARĂ ȘI VARĂ?

Numai

Dela firma românească GEORGE SZÖCS

în magazinul de croitorie modernă de bărbați dați comănde în

Brașov, Strada Mihael Weisz Nr. 10

(în casele proprii) dacă doriți a vă îmbrăca elegant și ieftin

La mine în prăvălie se găsește stofele cele mai bune de lână englezească și fabricate în țară și cea mai mare parte din acestea pot vinde sub prețul original.

Pentru croială bună garantez

bine voii a da o comandă de probă la mine, uzând de toate avantajele sus zise, și văzându-vă cu plăcere!

Cu stimă. GEORGE SZÖCS croitor civil și militar.

Tot solul de:

poame proaspete și zarzavaturi, cartofi trimite cu prețuri ieftine.

Robert Radó,

ÎN UYVIDÉK.

La cerere trimit preț curente. Rog corespondența în limba nemțescă ori maghiară.

De vânzare.

Material vechi: uși, ferestrii, cărămidă, țigle, scânduri și grinzi.

Cei ce doresc a cumpăra să se adreseze la Nicolae Loga, la școala comercială română.

KISS MIKLOS,

Succesorul lui Müllner József.

Atelier de împletituri coșuri, panere și meble de tresie.

Brașov, Strada Orfanilor Nr. 26.

Execută toate lucrările de brânșă aceasta, foarte durabile și frumoase făcute pe lângă prețuri solide. La cerere trimit preț curent.

Avis.

Am onoarea a aduce la cunoștință On. public că am deschis în strada Orfanilor Nr. 4.

Hala modernă cu lăptării, cafea cu lapte cu prețurile cele mai ieftine 1 pahar cu lapte 8 b. fiert 10 b. cafea cu chifle 24 b. pâine cu unt 10 b. lapte 1 pahar 6 b. 1 litră afară 20 b. Se capătă zilnic lapte proaspăt, și unt în orice cantitate.

Serviciu prompt, prețuri solide Rugând sprijinul On. public semnes cu toată stima.

2-50 R. Vessely.

De vânzare.

O casă situată în Brașov în strada laterală Nr. 72, și lângă casă 7 Jugare de pământ sunt de vânzare.

Reflecțanții să se adreseze Proprietarului Mihael Kraus.

Conservare de mobile.

Inmagazinare de mobile și aparate de casă

sub răspundere deplină în locuri curate, aerizate, uscate

Strămutări

cu sau fără car de mobile. Încărcări în toate localitățile mai mari. Socoteli de spese gratuit.

B. EINZIG

6-10

BRAȘOV, Strada Hirșer Nr. 2. Telofou 37.

Hotel și Cafenea „METROPOL”.

Am onoarea a aduce la cunoștința On. public din Brașov și jur, și On. oaspeți din România că am luat în antreprisă.

Hotelul și cafenea „Metropol”

Brașov, Strada Neagră Nr. 2.

renovat și aranjat cu tot confortul necesar. 20 camere. Rog cu toată căldura Onor. Domni și Dame din România a cerceta Hotelul în sezonul de vară.

Asigurând pe Onor. vizitatori de un serviciu prompt și cu atențiune, sper că voi fi sprijinit în noua mea întreprindere cu deosebire din partea On. public românesc.

Cu toată stima

Iancu Axente.